

Stanisław Moniuszko (5 maja 1819 w Ubielu - 4 czerwca 1872 w Warszawie)

*Tęgo muzyka z Ubiela
strasznie nęciła opera,
dwór pełen kobiet,
lecz jeden obiekt,
Halka! Nie Fela! Nie Ela!*

(ebs)

Stanisław Moniuszko herbu Krzywda - polski kompozytor, dyrygent, pedagog, organista; autor ok. 268 pieśni, operetek, baletów i oper. Do jego najsłynniejszych dzieł należą opery: "Halka", "Straszny dwór" i "Paria".

Przyszedł na świat we wsi Ubiel (biał. Убель) - to dziś wyludniona wieś na Białorusi, nad Wołmą, w obwodzie mińskim, w rejonie czerwieńskim. Dawniej część klucza Śmiłowicze - dobra Sapiehów, Zawiszów, Ogińskich, Moniuszków i Wańkowiczów. W sąsiadującym posesiołku Aziorny znajduje się Muzeum Moniuszki.

Od końca XVIII wieku Śmiłowszczyzna stała się własnością sędziego wojskowego wielkiego księstwa litewskiego Stanisława Moniuszki i Ewy Wojniłowiczówny, którzy ufundowali tu kaplicę. Ich synem był Czesław Moniuszko, który ze związku z Elżbietą Madzarską miał syna, późniejszego kompozytora. Ubiel po Moniuszkach była własnością Dzikowskich, a po nich Oziębłowskich. Po Rewolucji październikowej w miejscu folwarku powstało gospodarstwo rybne (rybchoz).

Latem 1966 roku w miejscu nieistniejącego dworku, w którym urodził się Stanisław Moniuszko, ustanowiono staraniem Mariana Fuksa obelisk pamiątkowy z polskim i rosyjskim napisem "*Tu w folwarku Ubiel 5 maja 1819 roku urodził się wielki kompozytor polski Stanisław Moniuszko*".

Syna początkowo w kierunku muzycznym kształciła matka. Gdy w 1827 rodzina przyszłego kompozytora przeniosła się do Warszawy, ośmioletni Moniuszko rozpoczął naukę muzyki u Augusta Freyera, organisty w miejscowym kościele Świętej Trójcy. Po trzech latach rodzina przeprowadziła się do Mińska.

W 1837 wyjechał do Berlina, aby kształcić się muzycznie u Carla Friedricha Rungenhagena, u którego studia ukończył w 1840. Następnie zamieszkał w Wilnie, gdzie działał jako organista, kompozytor, pedagog i organizator życia muzycznego w mieście. W 1858 przeniósł się wraz z rodziną do Warszawy, gdzie objął stanowisko dyrektora i organizatora opery. Jednocześnie od 1864 był wykładowcą w Instytucie Muzycznym w Warszawie.

Jego "opera "Halka" miała dwie premiery: premiera wersji 2-aktowej w 1848, i pełnej wersji 4-aktowej w 1858, autorem libretta jest Włodzimierz Wolski.

https://www.youtube.com/watch?v=09Pm_MJFhRk

Kilka miesięcy po udanej warszawskiej premierze "Halki" Moniuszko udał się w podróż do Pragi, Niemiec i Paryża.

Po drodze zatrzymał się na kilka dni w Krakowie, gdzie poznał Ambrożego Grabowskiego, Józefa Kremera i Lucjana Siemieńskiego. Pobyt w Krakowie, a zwłaszcza wizyta na Wawelu, gdzie kompozytor zwiedził katedrę i oglądał groby królewskie, zaowocował w postaci nowej, nigdy nie dokończonej opery "Rokiczana", pisanej do słów libretta Józefa Korzeniowskiego.

Miała to być opera historyczna o królu Kazimierzu Wielkim, który zresztą miał się pojawić na scenie tylko raz, w końcowej części przedstawienia. O zaniechaniu pracy nad "Rokiczaną" miały podobno zdecydować względy polityczne (nieprzychylnie Czechom fragmenty libretta) i artystyczne (rzekomo nieodpowiednia dla monarchy partia barytonowa).

W Paryżu powstała opera "Flis", dzieło o charakterze komiczno-ludowym, wykonane w Warszawie 24 września 1858 roku. Natomiast 7 lutego 1860 roku odbyła się premiera "Hrabiny". 1 stycznia 1861 roku w Teatrze Narodowym Moniuszko wystawił "Verbum nobile", a w grudniu tego samego roku udał się ponownie do Paryża.

W latach 1862-1864 pracował nad "Strasznym dworem", który został wystawiony przez operę warszawską 28 września 1865 roku. W tym też roku 7 października odbyło się setne przedstawienie "Halki", a Moniuszko pojechał do Lwowa.

https://www.youtube.com/watch?v=2S4mEzR6_sA

Do Krakowa kompozytor przybył ponownie w 1866 roku. Pobyt ten trwał miesiąc. Krakowski teatr zaproponował artyście przekazanie na jego rzecz dochodu z przedstawienia "Halki", ale z powodu choroby primadonny spektakl musiano odwołać. W zamian zorganizowano trzy koncerty. W jednym z nich wzięła udział Helena Modrzejewska. Sam Moniuszko dyrygował osobiście wykonaniem kantaty "Widma" i uwertury koncertowej "Bajka".

Podczas pobytu w Krakowie kompozytor na 5 dni wyjechał do Pragi, aby spotkać się z Bedřichem Smetaną i omówić sprawy związane z wystawieniem "Halki". Teatr w Pradze wystawił tę operę w 1868 roku, a inscenizacją kierował sam Smetana.

W 1869 odbyła się w Warszawie premiera "Parii", a w Moskwie wystawiono "Halkę". 16 lutego 1870 roku w Petersburgu miała miejsce premiera "Halki", na której obecny był Moniuszko.

W 1871 ukazał się "Pamiętnik do nauki harmonii".

Zmarł 4 czerwca 1872 roku na atak serca. Pogrzeb artysty stał się manifestacją narodową. Został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

(wg Wiki)

<https://www.youtube.com/watch?v=hBklLqmN5l0>

Ja nic nowego nie tworzę; wędruję po polskich ziemiach, jestem natchniony duchem polskich pieśni ludowych i z nich mimo woli przelewam natchnienie do wszystkich moich dzieł. (z: Witold Rudziński, "Moniuszko i jego muzyka")